

1 (speech Jan Heldermaan bij congres risicobeheersing, 24 juni 2008)

2

3 Dames en heren,

4

5 De accountant is van oudsher de vertrouwensman van het
6 maatschappelijk verkeer. Dat mag zeker bij het onderwerp van vandaag
7 geen loze kreet zijn. Dus moet de accountant er met zijn neus bovenop
8 staan als er gesproken wordt over risico's binnen ondernemingen.

9

10 Ik verwijs graag even naar de toespraak van minister Bos van Financiën,
11 die hij hield bij de opening van ons nieuwe huis ruim twee maanden
12 geleden. De minister had het door de kredietcrisis duidelijk even gehad
13 met het kunnen vertrouwen op het zelfreinigend vermogen van
14 ondernemingen. Hij zei daarover letterlijk: "Deze crisis heeft duidelijk
15 gemaakt dat risicobeheersing van groot belang is. Hoe goed is de kwaliteit
16 van die risicobeheersing? Wat betekenen de risico's voor de waardering
17 van ondernemingen? En wat doet het met de jaarcijfers die u certificeert?
18 De waarde die u toekent moet de waarde zijn waar anderen op kunnen
19 vertrouwen."

20 Tot zover zijn citaat. De minister ziet dus ook duidelijk een rol voor de
21 accountant. Wat mij betreft een extra goede reden voor het NIVRA om
22 vanmiddag, samen met Eumedion, dit congres te organiseren.

23

24 Ik ben blij dat u in grote getale gekomen bent om kennis te nemen van de
25 onderzoeksbevindingen. En ik constateer daarbij dat onze achterban in de
26 breedte aanwezig is. Er zitten opstellers, gebruikers en controleurs van
27 financiële en niet-financiële informatie in de zaal.

28 Niet zo vreemd, gezien het belang van het thema risicobeheersing en de
29 verantwoordelijkheid die management en accountants daarbij hebben.

30

1 Het management als verantwoordelijke voor de kwaliteit van de interne
2 beheersing. Dus zijn ook onze accountants in business vanmiddag goed
3 vertegenwoordigd.

4 Interne accountants in hun rol als geveer van assurance bij mededelingen
5 van het management rondom het in control zijn.

6 En externe accountants als onafhankelijke bewakers van de
7 betrouwbaarheid van informatie. Goed dus om hier gezamenlijk de stand
8 van zaken op te maken.

9

10 Risicomanagement staat volop in de belangstelling. Het NIVRA is blij te
11 constateren dat de aandacht voor dit onderwerp in de jaarverslaggeving
12 van ondernemingen duidelijk is toegenomen. Want mede door –
13 bijvoorbeeld – de ontwikkeling van de technologie nemen ook de risico's
14 steeds verder toe.

15 Gedegen informatieverzanding over risicomanagement is daarom
16 essentieel in het jaarverslag. We zien vooruitgang in die informatie, maar
17 tegelijk moeten we constateren dat er nog geen onderneming is die
18 volledig en transparant over de risico's rapporteert.

19 We zien grote verschillen in diepgang van informatie, in de beschrijving
20 van de risico's en van de beheersingssystemen die deze in de hand
21 moeten houden. En ook de kwaliteit van het 'in control'-statement
22 varieert.

23

24 We gaan de goede kant op, maar ik heb zorg over de vandaag
25 gepresenteerde resultaten. Maar tien procent van de ondernemingen
26 verschaft inzicht in de belangrijkste risico's. We krijgen wel uitvoerige
27 opsommingen van risico's, maar geen fatsoenlijke kwantificering of het
28 leggen van een relatie met de ondernemingsstrategie.

29 Geen enkele onderzochte onderneming geeft bovendien aan hoe groot de
30 kans is dat de gepresenteerde risico's zich daadwerkelijk zullen voordoen.

1 En maar vijftien procent van de ondernemingen zegt iets over de
2 bereidheid om risico's te nemen.

3

4 En dan de in mijn ogen meest zorgwekkende constatering:
5 ondernemingen lijken liever geen inzicht te willen bieden in mogelijke
6 tekortkomingen van hun risicobeheersings- en controlesystemen. Dus hoe
7 betrouwbaar is die informatie over risico's eigenlijk?

8

9 Ik ervaar dit alles daarmee toch een beetje als een verplicht nummer, niet
10 als daadwerkelijk inzicht geven in risicobeheersing. Laten we de VS eens
11 als voorbeeld nemen; daar wordt inmiddels door veel bedrijven helder
12 inzicht gegeven in *material weaknesses*. Wij moeten ook leren omgaan
13 met leemtes in onze ondernemingen. Zoals ik in mijn toespraak bij de
14 opening van dit huis al aangaf: we moeten niet bang zijn voor het
15 communiceren over een 'material weakness' in de interne beheersing van
16 een organisatie. Het is beter een probleem in alle openheid te signaleren
17 en op te lossen dan het te verhullen.

18 Het kan, kortom, nog duidelijk beter allemaal. Ik hoop dat een dag als
19 vandaag daaraan kan bijdragen.

20

21 Natuurlijk kan er ook worden gewezen naar de externe accountant bij dit
22 alles, maar we weten allemaal dat die tot nu toe een bescheiden rol
23 vervult in de externe rapportage over interne beheersing. De externe
24 accountant toetst of het verslag van het management niet strijdig is met
25 zijn bevindingen bij de controle van de jaarrekening.

26 De vraag is of het daar voorlopig mee moet ophouden. Gebruikers zullen
27 moeten aangeven of dat voldoende is. De Commissie Frijns doet geen
28 voorstel voor een opinie van de externe accountant bij de voorgestelde
29 aanpassingen in de Code Tabaksblat.

30

1 Ten slotte nog iets over het 'in control statement'. 85 procent van de
2 onderzochte ondernemingen heeft al een verklaring over de risico's in de
3 financiële verslaggeving opgenomen. Dat is een belangrijk gegeven.
4 Gelet op de uitkomsten van het rapport moet je je afvragen hoe
5 waardevol zo'n beperkt statement is. Wanneer is een onderneming echt in
6 control? Aan welke normen moet daarbij worden voldaan? En het gaat
7 toch vooral om de kwaliteit van het gehele proces van risk management
8 en intern toezicht daarop? Voegt een beperkt statement wel iets toe?

9

10 Wat ons betreft is het nut van het in control statement iets om nog nader
11 te bezien en af te stemmen met alle relevante geledingen. Essentieel is de
12 verantwoording over het gehele risicobeheersingssysteem.

13 In feite tekent het management daar al voor. Er staat immers ook een
14 handtekening onder het jaarverslag.

15

16 Boven alles staat daarom voor het NIVRA de goede kwaliteit van de
17 rapportage en van de risicobeheersingssystemen zelf. Daar moeten we,
18 gezien de belangen die ermee gemoeid zijn, alle aandacht aan geven.
19 Zowel NIVRA als Eumedion zullen de onderzoeksresultaten van vandaag
20 gebruiken bij hun reacties op de voorstellen van de commissie Frijns om
21 de Code Tabaksblat aan te passen. Vóór half september gaat er daarover
22 vanuit dit huis dus een brief met suggesties uit.

23

24 En daarnaast blijft risicobeheersing een speerpunt in onze activiteiten en
25 een prominent onderwerp in onze reeks van debatten met het
26 maatschappelijk verkeer. Zoals vandaag tijdens dit congres.

27

28 Ik dank u wel.